

**VOORONTWERP VAN DECREET TOT WIJZIGING VAN HET BESTUURSDECREET
VAN 7 DECEMBER 2018 WAT BETREFT DE MANIER WAAROP EEN
KLANTVRIENDELIJKE EN DIENSTBARE OVERHEID OP EEN BILLIJKE MANIER
KAN OMGAAN MET VERGISSINGEN VAN BURGERS**

Samenvatting

Met dit voorontwerp van decreet wordt in het Bestuursdecreet van 7 december 2018 aan titel II. Relatie tussen burgers en de overheid, een nieuw hoofdstuk 6 toegevoegd, dat voorziet in een facultatieve en generieke bevoegdheidsgrond die overheidsinstanties, na een organisatorische opt-in, toelaat om in individuele dossiers bonafide vergissingen van burgers te herstellen door – binnen duidelijk afgebakende grenzen – af te wijken van procedurele voorschriften, vormvereisten of termijnen.

Het initiatief beoogt een billijke, dienstbare en proportionele omgang met vergissingen van burgers te verankeren, zonder een veralgemeend en subjectief ‘recht op vergissing’ te creëren en met behoud van rechtszekerheid en bestaande sectorale regelingen.

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

A. SITUERING

Het vertrouwen van burgers in de overheid vormt een essentiële pijler van een goed functionerende democratische rechtsstaat. Burgers mogen van de overheid een klantgerichte, performante en betrouwbare dienstverlening verwachten. Dat impliceert niet alleen een correcte toepassing van regelgeving, maar ook een menselijke en dienstbare benadering in de omgang met burgers.

In de praktijk blijkt evenwel dat burgers zich, ook wanneer zij te goeder trouw handelen, kunnen vergissen bij het naleven van administratieve procedures, vormvereisten of termijnen. De toenemende complexiteit van regelgeving, de verregaande digitalisering van overheidsdienstverlening en de automatisering van besluitvorming vergroten het risico dat dergelijke vergissingen leiden tot disproportionele of onbillijke gevolgen. Een louter formele benadering kan in die gevallen het vertrouwen van burgers in de overheid ondergraven.

Tegen deze achtergrond is de maatschappelijke aandacht voor een billijke omgang met vergissingen van burgers de afgelopen jaren sterk toegenomen. In het publieke debat, in parlementaire besprekingen en in de praktijkervaringen van ombudsdiensten wordt herhaaldelijk gewezen op de noodzaak om burgers die zich te goeder trouw vergissen niet automatisch te confronteren met sancties, verlies van rechten of procedurele uitsluiting. Ook internationaal is er een duidelijke tendens om de verhouding tussen overheid en burger menselijker en responsiever vorm te geven.

De Vlaamse Regering erkent deze maatschappelijke evolutie en onderschrijft het belang van een overheid die vertrouwen schenkt aan burgers en die ruimte laat om vergissingen te herstellen wanneer dat mogelijk en verantwoord is. Tegelijk wordt vastgesteld dat een

zuiver juridisch afdwingbaar "recht op vergissing" het risico inhoudt van verdere juridisering, rechtsongelijkheid en procedurelast, terwijl het beoogde doel net is om te komen tot een meer laagdrempelige, oplossingsgerichte en dienstbare bestuurspraktijk.

Om die reden kiest de Vlaamse Regering, zoals uiteengezet in de visienota *"ter verankering van de manier waarop een klantvriendelijke en dienstbare overheid op een billijke manier zal omgaan met vergissingen van burgers"* (VR 2025 1411 DOC.0479/1^{quater}), bewust voor een benadering waarbij niet een individueel afdwingbaar recht voor de burger centraal staat, maar wel het verruimen van de handelingsruimte van overheidsinstanties om, binnen duidelijk afgebakende grenzen, bonafide vergissingen van burgers te herstellen.

B. OPZET

Met dit ontwerpdecreet wordt beoogd een generieke, facultatieve en bijkomende bevoegdheidsgrond te verankeren in het Bestuursdecreet, meer bepaald in titel II, *Relatie tussen burgers en de overheid*. Die bevoegdheidsgrond laat overheidsinstanties toe om, indien zij daartoe organisatorisch hebben geopteerd, in individuele dossiers een door een burger te goeder trouw begane vergissing te herstellen door af te wijken van procedurele voorschriften, vormvereisten of termijnen, voor zover dat noodzakelijk en verantwoord is.

Het ontwerpdecreet creëert geen subjectief recht op herstel in hoofde van de burger en legt geen verplichting op aan overheidsinstanties. De keuze om gebruik te maken van deze bevoegdheid berust volledig bij de betrokken overheidsinstantie en wordt vooraf op organisatorisch niveau gemaakt. Pas in een tweede stap kan, in een concreet individueel geval, worden beoordeeld of het aangewezen is om een vergissing daadwerkelijk te herstellen.

Deze aanpak biedt overheidsinstanties een solide juridische basis om billijk en proportioneel op te treden in situaties waarin een strikte toepassing van procedurele regels zou leiden tot onredelijke of disproportionele gevolgen. Tegelijk worden duidelijke randvoorwaarden en uitsluitingen vastgelegd om de rechtszekerheid te waarborgen, de rechten van derden te beschermen en de doelstellingen van de betrokken regelgeving niet te ondermijnen.

Het ontwerpdecreet heeft een suppletief karakter. Het laat bestaande sectorale regelingen die reeds voorzien in herstel- of regularisatiemogelijkheden onverlet en treedt enkel aanvullend op waar dergelijke mechanismen ontbreken of onvoldoende soelaas bieden. Het biedt geen oplossing voor inhoudelijke beoordelingsfouten, beleidskeuzes of evaluaties, en is niet van toepassing op domeinen die zich naar hun aard niet lenen tot een dergelijke aanpak.

Door deze bevoegdheid te verankeren in het Bestuursdecreet wordt benadrukt dat het gaat om een horizontaal beginsel in de relatie tussen burger en overheid, dat bijdraagt aan een cultuur van vertrouwen, proportionaliteit en dienstbaarheid. Het ontwerpdecreet beoogt aldus niet alleen individuele billijke oplossingen mogelijk te maken, maar ook een bredere omslag in de bestuurscultuur te ondersteunen, waarbij overheidsinstanties worden aangemoedigd om binnen het bestaande regelgevend kader menselijker en responsiever op te treden. Hierbij kan als goede praktijk verwezen worden naar het voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 wat betreft de billijkheid inzake de toepassing van de fiscale wetgeving. Dit voorontwerp van decreet voorziet in een sectorspecifieke regeling, gericht op de concrete toepassing van de Vlaamse Codex Fiscaliteit.

II. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen verdere commentaar.

Artikel 2 t.e.m. 5

Deze artikelen voegen in het Bestuursdecreet van 7 december 2018 aan titel II. Relatie tussen burgers en de overheid een hoofdstuk 6. 'Billijke omgang met vergissingen van burgers' toe, dat bestaat uit een artikel II.89 tot II.91:

Artikel II.89

Het personeel toepassingsgebied aan de zijde van de burger is afgebakend door de definitie van 'burger' overeenkomstig artikel I 4, 7°, van het Bestuursdecreet, waarbij onder 'burgers' dient te worden verstaan: alle natuurlijke personen, groeperingen van natuurlijke personen, rechtspersonen of groeperingen van rechtspersonen. Het recht op vergissing geldt dus zowel voor particulieren als voor ondernemingen.

Het personeel toepassingsgebied aan overheidszijde betreft de instanties van de Vlaamse 'kernoverheid', die bestaan uit:

- de Vlaamse administratie (zoals gedefinieerd in artikel I.3, 2°), met uitzondering van f) de Dienst van de Bestuursrechtscolleges:
 - a) de departementen;
 - b) de intern verzelfstandigde agentschappen zonder rechtspersoonlijkheid;
 - c) de intern verzelfstandigde agentschappen met rechtspersoonlijkheid;
 - d) de publiekrechtelijke vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen;
 - e) de privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigde agentschappen, met uitzondering van de investeringsmaatschappijen van de Vlaamse overheid;
 - g) de onderwijsinspectie.
- De Vlaamse openbare instellingen die niet behoren tot de Vlaamse administratie (zoals gedefinieerd in art. I.3, 4°):
 - a) het Fonds voor Innoveren en Ondernemen;
 - b) het Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij- en Aquacultuursector - FIVA;
 - c) het Fonds Culturele Infrastructuur - FoCI;
 - d) het Garantiefonds Huisvesting;
 - e) het Grindfonds;
 - f) het Vlaams Financieringsfonds voor Grond- en Woonbeleid voor Vlaams-Brabant;
 - g) het Pendelfonds;
 - h) ...;
 - i) het Topstukkenfonds;
 - j) het Vlaams Brusselfonds;
 - k) het Vlaams Fonds voor de Lastendelging - VFLD;
 - l) het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds - VLIF;
 - m) de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening - de Watergroep;
 - n) het Vlaams Fonds voor de Letteren - VFL;
 - o) de Vlaamse Radio en Televisie - VRT;
 - p) de nv Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek - VITO;

- q) het Eigen Vermogen Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek - ILVO;
- r) het Eigen Vermogen Flanders Hydraulics;
- s) het Eigen Vermogen Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek - INBO;
- t) het ondersteunend centrum van het Agentschap voor Natuur en Bos - ANB;
- u) het Eigen Vermogen Digitaal Vlaanderen - DV;
- v) het Eigen Vermogen van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen - KMSKA;
- w) de Limburgse Reconversiemaatschappij;
- x) de Participatiemaatschappij Vlaanderen;
- y) de Vlaamse Participatiemaatschappij;
- z) Het Eigen Vermogen Xperta.
- de lokale overheden (zoals gedefinieerd in art. I.3, 5°), waarvan de raad een beslissing heeft genomen die geldt als algemene maatregel in de zin van artikel II.90, §1:
 - a) de gemeenten;
 - b) de districten;
 - c) de provincies;
 - d) de openbare centra voor maatschappelijk welzijn;
 - e) de samenwerkingsvormen, vermeld in deel 3, titel 3, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
 - f) de interlokale onderwijsvereniging, vermeld in het decreet van 28 november 2008 betreffende de interlokale onderwijsvereniging (ILOV);
 - g) de welzijnsverenigingen, vermeld in deel 3, titel 4, hoofdstuk 2, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
 - h) de autonome verzorgingsinstellingen, vermeld in deel 3, titel 4, hoofdstuk 3, van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
 - i) de verzelfstandigde agentschappen die opgericht zijn door een provincie of een gemeente;
 - j) de polders en de wateringen;
 - k) de besturen van de erkende kerk- of geloofsgemeenschappen van de erkende erediensten.

Artikel II.90

§1. Opt-in op organisatorisch niveau (beleidsmatige keuze van de overheidsinstantie)

Paragraaf 1 verankert het facultatieve opt-in-karakter van de in dit artikel opgenomen bevoegdheid. Bepaald wordt dat een overheidsinstantie bij algemene maatregel kan beslissen dat zij gebruik kan maken van de in paragraaf 2 bedoelde bevoegdheid.

De keuze voor de term "bij algemene maatregel" onderstreept het generieke karakter, zoals bij een richtlijn, kaderbeslissing, raadsbeslissing of interne instructie, en dat het niet gaat om een individueel aanvechtbare bestuurshandeling. Deze paragraaf vormt aldus een eerste drempel tegen juridisering en bevestigt het vrijwillige karakter van de regeling.

§2. Uitoefening van de bevoegdheid in een individueel geval (herstel van een vergissing door afwijking van procedurele vereisten)

Paragraaf 2 regelt de daadwerkelijke uitoefening van de bevoegdheid in een individueel geval. Enkel een overheidsinstantie die de algemene maatregel, vermeld in paragraaf 1,

heeft vastgesteld, kan beslissen om een vergissing van een burger te herstellen op basis van deze rechtsgrond.

De overheidsinstantie kan slechts een beroep doen op de afwijkingsmogelijkheid wanneer zij de burger niet reeds de mogelijkheid heeft geboden om de vergissing te herstellen binnen het bestaande procedurele kader. De in paragraaf 2 bedoelde bevoegdheid kan, omgekeerd, niet worden toegepast wanneer de burger reeds door middel van een aanmaning, een ingebrekestelling of op enige andere geformaliseerde wijze is gewezen op de vergissing en de kans heeft gekregen die te herstellen.

Het herstel kan uitsluitend betrekking hebben op vergissingen die te goeder trouw zijn begaan (zie ook §3, 2°) en beperkt zich tot het afwijken van procedurele voorschriften, vormvereisten of termijnen die voortvloeien uit decretale of reglementaire bepalingen. Inhoudelijke beoordelingen, beleidsmatige keuzes of evaluaties vallen uitdrukkelijk buiten het toepassingsgebied van deze bepaling.

Het gebruik van het woord "kan" bevestigt het discretionaire karakter van de bevoegdheid. Ook wanneer aan de voorwaarden van het artikel is voldaan, blijft het aan de overheidsinstantie om te beoordelen of herstel in het concrete geval aangewezen is. De bepaling creëert in die zin geen subjectief recht op herstel in hoofde van de burger.

§3. Randvoorwaarden voor toepassing (afbakening van de beoordelingsruimte)

Paragraaf 3 bevat de randvoorwaarden waaronder de bevoegdheid vermeld in paragraaf 2 kan worden uitgeoefend. Deze voorwaarden bakenen de beoordelingsruimte van de overheidsinstantie af en waarborgen de rechtszekerheid en de gelijkheid van burgers.

1. Herstelbaarheid van de vergissing

Enkel vergissingen die praktisch kunnen worden gecorrigeerd komen in aanmerking voor herstel. Het moet gaan om een vergissing die überhaupt kan worden rechtgezet, die kan geregulariseerd worden of die kan leiden tot een heroverweging van de zaak.

Er zijn immers situaties denkbaar waar een rechtzetting de facto niet (meer) mogelijk is of niet langer zin heeft. Dit is bijvoorbeeld het geval bij vergissingen met onomkeerbare gevolgen (zoals het niet meer kunnen deelnemen aan een afgelopen verkiezing of examen na een gemiste inschrijvingsdeadline) of waarvan de impact niet zomaar teruggedraaid kan worden (bv. wanneer een niet-vergund evenement geannuleerd wordt, bij een misgelopen kans op een inmiddels gegunde overheidsopdracht, wanneer aanvrager overleden is, en dergelijke meer).

2. Goede trouw van de burger

De mogelijkheid tot herstel van een vergissing geldt uitsluitend voor burgers die een voorschrift of regel niet bewust of opzettelijk naast zich neer hebben gelegd. Het blijft immers belangrijk dat de overheid – naast aandacht voor vergissingen en dienstbaarheid naar de burger – ook voldoende aandacht blijft hebben voor daadwerkelijk misbruik, fraude of kwade trouw.

Het komt de burger toe om de goede trouw bij de vergissing toe te lichten en waar nodig te duiden dat de dwaling verschoonbaar is.

Gelet op het personeel toepassingsgebied aan de zijde van 'de burger' zoals omschreven in artikel II.89, 1° (zowel particulieren als ondernemingen), dient hierbij benadrukt dat de gemeenrechtelijke invulling van het begrip goede trouw ("weten of behoren te weten") verschilt al naargelang deze moet worden beoordeeld in een professionele context (ondernemingen) dan wel voor particulieren.

3. Geen afbreuk aan de rechten van derden

De afwijking mag de regelmatig verkregen rechten van andere burgers of partijen niet aantasten, zodat het beginsel van gelijkheid en billijkheid wordt gewaarborgd. Iemands rechten als burger eindigen immers waar die van een ander beginnen.

Het betreft gevallen waarin een vergissing of de rechtzetting ervan niet alleen gevolgen zou hebben voor de burger die de vergissing beging, maar ook voor derden. De overheidsinstantie kan de vergissing dan niet rechtzetten, omdat het regulariseren of het rechtzetten van de vergissing andere partijen zou benadelen of hun rechtszekerheid zou schaden.

Bijvoorbeeld: een burger vergist zich bij het inschrijven van zijn kind in een kinderopvang of school. Het regulariseren van de vergissing mag er hier niet toe leiden dat een ander kind, dat correct ingeschreven is en een hogere plaats op de wachtlijst bekleedt, geen plaats krijgt.

Andere illustratieve voorbeelden waarbij niet kan worden afgeweken van bindende regels ter herstel van een vergissing, omdat het de rechten van derden (en in casu ook de ratio legis van de regelgeving, zie voorwaarde 4 hieronder) aantast:

- Subsidies met competitieve rangschikking
Het doel van de regelgeving is een gelijke, transparante en objectieve verdeling van middelen (zie ook randvoorwaarde 4). Indien een aanvankelijk onontvankelijk dossier na herstel alsnog wordt toegelaten, kan dit leiden tot oneigenlijk voordeel voor die aanvrager: de rangschikking wordt verstoord en andere aanvragers verliezen potentieel middelen.
- Overheidsopdrachten (vergelijkende gunningsprocedures)
De regelgeving waarborgt gelijke toegang, transparantie en objectiviteit. Wanneer een vergissing in een offerte achteraf via een herstel van die vergissing zou worden gecorrigeerd, ontstaat er een ongelijke behandeling ten opzichte van concurrenten. Dit ondermijnt de kernbeginselen van het aanbestedingsrecht (zie ook randvoorwaarde 4) en tast de rechten van andere inschrijvers aan.

4. Behoud van de doelstelling van de regeling

De kern van de betrokken wettelijke of administratieve regeling mag door de afwijking niet wezenlijk worden ondermijnd. Hiermee wordt verzekerd dat het herstel van een vergissing geen afbreuk doet aan het beoogde beleidsdoel.

De doelstelling van de wetgever en de ratio legis van de regelgeving primeert met andere woorden op het handhaven van niet-essentiële formaliteiten die te goeder trouw niet (strikt) nagekomen zijn. Een niet-essentiële formaliteit is een formaliteit die geen wezenlijke impact heeft op de doelstelling van de regelgeving. De sanctie voor deze vergissing moet proportioneel zijn ten opzichte van de impact van de niet-naleving.

Bijvoorbeeld: een vergissing bij het niet naleven van de vormvereisten voor een document in het kader van een renovatiepremie, zoals een ontbrekende bijlage of een vergissing van formulier, mag niet leiden tot een automatische weigering van de steun. In plaats daarvan moet de sanctie proportioneel zijn aan de ernst van de vergissing en rekening houden met de doelstelling van de regelgeving, namelijk burgers ondersteunen bij het verbeteren van de energieprestaties van hun woning.

5. Gevallen van herhaling

Deze randvoorwaarde verduidelijkt dat de in paragraaf 2 bedoelde bevoegdheid niet is bedoeld voor situaties waarin dezelfde burger zich herhaaldelijk bij dezelfde overheidsinstantie vergist. Deze randvoorwaarde hangt nauw samen met het vereiste van goede trouw in hoofde van de burger, zoals bedoeld in randvoorwaarde 2, en laat de overheidsinstantie toe om misbruik van de regeling te voorkomen.

In het tweede lid van deze paragraaf wordt verduidelijkt dat de overheidsinstantie de toepassing van de bevoegdheid geval per geval beoordeelt. De overheidsinstantie kan, voor zover noodzakelijk voor die beoordeling, bijkomende informatie opvragen bij de burger. Deze mogelijkheid is functioneel en proportioneel van aard en strekt ertoe een zorgvuldige en billijke beoordeling mogelijk te maken, zonder dat hierdoor een algemene informatie- of onderzoeksverplichting ontstaat.

§4. Uitsluitingen en verhouding tot andere regelingen (materiële en procedurele begrenzing)

Paragraaf 4 bepaalt de uitsluitingen van het toepassingsgebied van de bevoegdheid. Bepaalde domeinen en procedures lenen zich naar hun aard niet tot toepassing van deze regeling. Dat geldt in het bijzonder voor het domein van de strafvordering en strafuitvoering, met inbegrip van vaststellingen gedaan in het kader van misdrijven op Vlaamse regelgeving, procedures voor administratieve rechtscolleges en examens, toetsen en evaluaties, waar specifieke waarborgen en beoordelingsmechanismen gelden. Onder Vlaamse regelgeving wordt in dit punt verstaan de normen die rechtstreeks op de rechtsonderhorige van toepassing zijn en die een aangelegenheid regelen waarvoor het Vlaamse Gewest of de Vlaamse Gemeenschap bevoegd is (cf. de definitie in artikel 2, 33° van Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023).

Daarnaast wordt expliciet uitgesloten dat de bevoegdheid kan worden aangewend voor vergissingen begaan in de verhouding tussen overheidsinstanties onderling. De regeling is, gelet op haar finaliteit (cf. supra, I), uitsluitend bedoeld om te worden toegepast in de relatie tussen burger en overheid.

De bevoegdheid kan bovendien niet worden aangewend bij de toepassing van verplichtingen die voortvloeien uit het recht van de Europese Unie. Dit vloeit voort uit het beginsel van voorrang van het Unierecht, dat meebrengt dat nationale bepalingen of praktijken geen afbreuk mogen doen aan rechtstreeks werkende of bindende Unierechtelijke verplichtingen. In dergelijke gevallen is er voor de overheidsinstantie geen ruimte om, via toepassing van deze bepaling, af te wijken van de betrokken voorschriften.

Ten slotte wordt de bevoegdheid uitgesloten voor vergissingen die zich voordoen bij de toepassing van verplichtingen die strekken tot bescherming van fundamentele publieke belangen, zoals de volksgezondheid, de openbare veiligheid, het dierenwelzijn of het milieu. Het betreft hier regelgeving waarvan de naleving essentieel is om ernstige en potentieel onherstelbare schade of risico's te voorkomen. In dergelijke gevallen kan het toestaan van afwijkingen, zelfs met het oog op het herstellen van een vergissing te goeder trouw, leiden tot directe gevaren of aantasting van collectieve belangen. Te denken valt onder meer aan regels inzake voedselveiligheid, medische keuringen of vergunningen, brandveiligheid, het transport en de opslag van gevaarlijke stoffen, rij- en rusttijden in de transportsector, alsook milieuregels inzake lozingen, natuurbehoud of ontbossing.

§5. Suppletief karakter

Ten slotte wordt verduidelijkt dat artikel II.90 geen afbreuk doet aan specifieke decretale of reglementaire bepalingen die reeds voorzien in herstel-, regularisatie- of verbeteringsmogelijkheden. De bepaling heeft aldus een aanvullend en suppletief karakter, waarbij een beroep op de algemene, facultatieve rechtsgrond enkel noodzakelijk is waar bestaande sectorale regelgeving geen afdoende oplossing biedt.

Daarmee wordt niet beoogd om aan die sectorale bepalingen automatisch of in abstracto voorrang toe te kennen als *lex specialis*, noch om de toepassing van dit artikel in die gevallen categorisch uit te sluiten. Evenmin wordt beoogd dat de in dit artikel vervatte bevoegdheid systematisch naast of bovenop bestaande regelingen zou worden toegepast.

De bedoeling is dat de overheidsinstantie concreet nagaat of de toepasselijke decretale of reglementaire bepalingen reeds voorzien in een afdoende herstel-, regularisatie- of verbeteringsmogelijkheid. Indien dat het geval is, ligt het voor de hand dat de overheidsinstantie in beginsel gebruikmaakt van die specifieke regeling.

Slechts wanneer die bestaande mechanismen, gelet op hun reikwijdte, voorwaarden of toepassingsmodaliteiten, geen afdoende oplossing bieden om de betrokken vergissing te herstellen, kan de overheidsinstantie overwegen om een beroep te doen op de in dit artikel vervatte bevoegdheid, met inachtneming van de daarin opgenomen voorwaarden en grenzen.

Op die manier wordt vermeden dat dit artikel wordt aangewend om bestaande sectorale regelingen systematisch te omzeilen of te "verzachten", terwijl tegelijk wordt gewaarborgd dat de overheidsinstantie in gevallen waarin de bestaande regelgeving geen passend antwoord biedt, toch kan optreden op een wijze die billijk, proportioneel en in overeenstemming met de doelstelling van de betrokken regelgeving is.

Bij wijze van voorbeeld kan als goede praktijk verwezen worden naar het voorontwerp van decreet tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013 wat betreft de billijkheid inzake de toepassing van fiscale wetgeving¹. Dit voorontwerp van decreet voorziet in een sectorspecifieke regeling, gericht op de concrete toepassing van de bepalingen van de Vlaamse Codex Fiscaliteit. Aangezien de betrokken overheidsinstantie op basis van deze sectorale regeling op een afdoende manier billijk kan omgaan met vergissingen van burgers zoals bedoeld in dit decreet, zal met andere woorden geen nood zijn om gebruik te maken van deze bijkomende rechtsgrond. In die zin is er inzake fiscaliteit geen nood aan een algemene opt-in, waardoor de voorliggende regeling dus hierop niet van toepassing is.

Artikel II.91

Naar aanleiding van het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie van 5 mei 2026 over het ontwerp van decreet worden de essentiële elementen van de verwerking verankerd in het decreet namelijk:

- het doel van de verwerking;
- de categorieën van te verwerken persoonsgegevens;
- de betrokkenen;
- de personen die toegang krijgen tot de gegevens;
- de opslagperioden;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijken.

Er wordt gekozen voor een verankering van de essentiële elementen in het decreet, hoewel volgens de Vlaamse Toezichtcommissie voor de meeste elementen een opname in de memorie van toelichting volstond (uitgezonderd de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke).

§1. Het doel van de verwerking en de verwerkingsverantwoordelijken

De rechtvaardigingsgrond voor de verwerking is artikel 6, 1, e) GDPR: de verwerking is noodzakelijk voor de vervulling van een taak van algemeen belang of van een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is opgedragen.

Het doel van de verwerking is het herstellen van een vergissing die aan de voorwaarden van artikel II 90 voldoet. De herstelverwerking is beperkt tot de doeleinden van de oorspronkelijke verwerking. Zij kan niet gebruikt worden voor andere doeleinden dan het correct uitvoeren van de oorspronkelijk bedoelde verwerking.

Voor de verwerking bestaat een dringende maatschappelijke noodzaak. Een louter formele benadering ondergraaft het vertrouwen van burgers in de overheid. Tevens wordt

¹ VR 2026 2303 DOC.0227/1

gewezen op het belang van een overheid die vertrouwen schenkt aan burgers en die ruimte laat om vergissingen te herstellen wanneer dat mogelijk en verantwoord is.

Er is een duidelijk evenwicht tussen het belang van de betrokkenen om hun rechten en vrijheden te vrijwaren en het algemeen belang om tot een verwerking van gegevens over te gaan.

De verwerkingsverantwoordelijken zijn de verantwoordelijken van de initiële (foutieve) verwerking.

§2. Categorieën van te verwerken persoonsgegevens

De categorieën van persoonsgegevens die kunnen worden verwerkt zijn deze waartoe er een wettelijke basis voorhanden is in de oorspronkelijke verwerking.

Het kan o.m. gaan over identificatiegegevens, contactgegevens, het rijksregisternummer met het doel om op een unieke wijze natuurlijke personen te identificeren, gegevens over beroep, betrekking of opleiding, gegevens over persoonlijke bijzonderheden, financiële gegevens, maar ook over gevoelige gegevens zoals gerechtelijke gegevens en gegevens betreffende de gezondheid. Welke persoonsgegevens verwerkt worden hangt af van de vergissing die moet worden rechtgezet.

De limieten van de wettelijke omkadering van de oorspronkelijke verwerking van gevoelige gegevens moeten gerespecteerd worden. Dit wil zeggen dat men steeds binnen de uitzonderingsgronden voor de verwerking van gevoelige gegevens moet blijven zoals de uitdrukkelijke toestemming door betrokkene of de verwerking voor de toepassing van het arbeids- en socialezekerheidsrecht (artikel 9, lid 2 GDPR) of voor gerechtelijke gegevens binnen de grenzen van artikel 10 van de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

§3. De betrokkenen

De personen van wie de gegevens worden verzameld en uitgewisseld zijn de burgers van wie de te goeder trouw begane vergissing wordt hersteld. Burgers zijn volgens het Bestuursdecreet alle natuurlijke personen, groeperingen van natuurlijke personen, rechtspersonen of groeperingen van rechtspersonen.

§4. De personen die toegang krijgen tot de gegevens

De personen die toegang krijgen tot de gegevens zijn de personeelsleden van de betrokken overheidsinstantie en dit voor de taken en het werkgebied waarvoor het personeelslid bevoegd is.

§5. De opslagperioden

Krachtens artikel 5.1, e) van de GDPR mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

De bewaartermijnen zijn deze die gelden in het kader van de oorspronkelijke verzamelingsdoeleinden

Wat de bewaartermijn betreft zal moeten rekening gehouden worden met de eventuele opschorting van de termijnen. De Vlaamse Toezichtcommissie maakt in haar advies van 5 mei 2026 voorbehoud over de gepastheid van de termijnen die altijd door de verwerkingsverantwoordelijken moeten geëvalueerd worden.

III. TOTSTANDKOMINGSPROCEDURE

1. SERV

Op 27 april 2026 werd het advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) gevraagd. De SERV formuleerde een advies op 18 mei 2026. Hieronder volgt een bespreking van de opmerkingen van de SERV en een repliek.

De SERV waardeert vooraleerst het reeds afgelegde, participatieve traject en ondersteunt de ambitie van een dienstbare overheid. Tegelijkertijd merkt ze daarbij op dat de focus van het voorstel geëvolueerd is van een betere dienstverlening aan de burger naar een regeling met een breed draagvlak bij overheidsdiensten. Echter, in elke verkende beleidsoptie en het nu voorliggende voorontwerp van decreet lag de focus op dienstbaarheid naar de burger toe. Deze doelstelling is niet ten koste gegaan van het creëren van een juridisch werkbaar kader.

Verder verwelkomt de SERV de keuze voor een bijkomende juridische grondslag met een ruime interpretatie van het begrip 'burger'. Dit gaat evenwel gepaard met een vrees dat overheidsorganisaties weinig zullen overgaan tot een 'opt-in', waardoor de juridische grondslag weinig verandert in de praktijk. De facultatieve bijkomende rechtsgrond biedt echter de expliciete mogelijkheid voor overheidsorganisaties om zich spontaan dienstbaar op te stellen. Organisaties kunnen deze positieve keuze als het ware als een troef of een vorm van kwaliteitslabel inzetten naar hun klanten toe. De Vlaamse Regering rekent dan ook op het enthousiasme van de betrokken organisaties om hier gepast mee om te gaan. Verder waarschuwt de SERV dat de bijkomende informatievragen of bewijs van goede trouw niet leiden tot extra drempels. De beoordeling van een casus zal telkens pragmatisch en contextgebonden gebeuren: bijkomende informatie kan enkel opgevraagd worden indien noodzakelijk.

Ook vraagt de SERV naar bijkomende initiatieven en maatregelen om de aangekondigde cultuuromslag concreet te ondersteunen en om op te volgen welke overheidsinstanties gebruik maken van de regeling. De generieke bevoegdheidsgrond vormt een sluitstuk, geen beginpunt: de structurele oplossing voor vergissingen ligt in het voorkomen ervan. Het ontwerp sluit hiermee aan op het blijvend inzetten op kwalitatieve regelgeving en duidelijke processen, maar ook op initiatieven ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging, het verhogen van klantgerichtheid, enzovoort. De Vlaamse Regering geeft de nodige prioriteit aan dergelijke initiatieven, getuige onder meer het vernieuwde Vlaamse dienstverleningscharter² en het project Regelrecht³. De creatie van deze nieuwe generieke bevoegdheidsgrond zal uiteraard ook gepaard moeten gaan met de nodige

² VR 2026 0506 DOC.0567/1BIS

³ VR 2025 2102 DOC.0078/1TER

ondersteunende (communicatie)maatregelen naar zowel burgers als de overheidsorganisaties toe.

Wat de opvolging van buitenlandse ervaringen met deze thematiek betreft, suggereert de SERV om de ontwikkelingen in andere landen systematisch op te volgen en dit ook in deze memorie van toelichting te verduidelijken. De buitenlandse praktijken en evoluties (waaronder Frankrijk en Nederland) werden echter grondig onderzocht en worden nog steeds opgevolgd. De Vlaamse Regering kiest er met dit voorontwerp van decreet bewust voor om een eigen invulling te geven aan een billijke omgang met vergissingen, toegespitst op het Vlaams bestuurslandschap.

Tot slot maakt de SERV ook twee opmerkingen bij het toepassingsgebied van het voorontwerp van decreet. Zo wordt de eerdere vraag hernomen naar waarom de regeling niet geldt tussen overheidsinstanties onderling. De regeling is specifiek gericht op de 'asymmetrische' verhouding tussen de burger en de overheid in de zin van Titel II van het Bestuursdecreet. Daarnaast vraagt de SERV een preciezere formulering van de uitzondering inzake verplichtingen die voortvloeien uit het recht van de Europese Unie. De SERV vraagt om hier de formulering uit de memorie over te nemen in de tekst van het decreet ('rechtstreeks werkende of bindende Unierechtelijke verplichtingen') om zo het onderscheid te verduidelijken met Vlaamse regelgeving ter omzetting van EU-recht (bv. richtlijnen zijn bindend qua resultaat maar met omzettingsruimte, waarbij de lidstaten vaak ruimte hebben om bepaalde verplichtingen naar eigen goeddunken in te vullen of zelfs bovenop de minimale Europese verplichtingen te regelen ('goldplating'). Dit werd aangepast in artikel II 90, §4.

2. VTC

Op 27 april 2027 werd het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van Persoonsgegevens (VTC) gevraagd. De VTC formuleerde een advies op 5 mei 2026 (nr. 2026/050). Hieronder volgt een bespreking van de opmerkingen van de VTC en een repliek.

De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp voldoende waarborgen zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op voorwaarde dat daarin volgende elementen bijkomend worden geïmplementeerd:

De rechtvaardigingsgrond opnemen in het ontwerp, minstens in de memorie

De VTC stelt dat de rechtvaardigingsgrond (cf. artikel 6 AVG) moet vermeld worden in het ontwerp of memorie. Ze vraagt ook verduidelijking over welke taak van algemeen belang of openbaar gezag bedoeld wordt. Daarnaast vraagt de VTC de opname van de essentiële elementen van de verwerking van de persoonsgegevens. Ook stelt de VTC dat voor de verwerkingen op basis van het algemeen belang elementen van de verwerking die blijken uit bestaande wetgeving niet herhaald moeten worden, maar dat een uniform kader aangewezen is. Er wordt ook gewezen op de transparantieverplichting inzake verwerking van persoonsgegevens. Ook stelt de VTC de vraag of een meer uitgewerkt rechtsgrond nodig is afhankelijk van de graad van inmenging in het privéleven.

Antwoord: In het ontwerp worden volgende essentiële elementen toegevoegd:

- het doel van de verwerking;
- de categorieën van te verwerken persoonsgegevens;
- de betrokkenen;
- de personen die toegang krijgen tot de gegevens;
- de opslagperioden;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijken.

De opname van deze essentiële elementen komt tegemoet aan de overige opmerkingen. Wat de inmenging in het privéleven betreft, kan opgemerkt worden dat dit beperkt is aangezien er telkens toestemming van de burger is. Zo komt het de burger toe om de goede trouw bij de vergissing toe te lichten.

De gebeurlijke verwerking van gegevens, zoals bedoeld in artikel 9 en 10 van de AVG verantwoord in de memorie

De VTC wijst erop dat er mogelijk ook sprake is van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 AVG, nl. gegevens over de gezondheid van betrokkenen en mogelijk ook artikel 10 AVG, nl. strafrechtelijke gegevens. Voor de persoonsgegevens bedoeld in artikel 9 AVG moet er een uitzonderingsgrond op het principiële verwerkingsverbod voorhanden zijn.

Antwoord: In het ontwerp wordt opgenomen dat de limieten van de wettelijke omkadering van de oorspronkelijke verwerking van gevoelige gegevens moet gerespecteerd worden. Dit wil zeggen dat men steeds binnen de uitzonderingsgronden voor de verwerking van gevoelige gegevens moet blijven.

De verwerkingsverantwoordelijke aan te duiden en op te nemen in het ontwerp

De VTC vraagt om het ontwerp aan te vullen met wie de verwerkingsverantwoordelijke is, nl. de verantwoordelijke van de initiële verwerking.

Antwoord: Dit principe blijkt uit de opname van de essentiële elementen (zie repliek op opmerking 1).

De categorieën persoonsgegevens duidelijk te omschrijven in het ontwerp of de memorie

De VTC vraagt om op te nemen dat de categorieën persoonsgegevens beperkt blijven tot deze waarvoor er een wettelijke basis bestaat in de initiële verwerking.

Antwoord: Dit principe blijkt uit de opname van de essentiële elementen (zie repliek op opmerking 1).

Het voorbehoud voor de bewaartermijnen noteren.

De VTC wijst erop dat wat de bewaartermijn betreft, rekening zal moeten worden gehouden met de eventuele opschorting van termijnen. De VTC maakt een voorbehoud

over de gepastheid van deze termijnen, die altijd door de opsteller geëvalueerd moet worden.

Antwoord: Dit principe blijkt uit de opname van de essentiële elementen (zie repliek op opmerking 1).

3. Raad van State

De Raad van State, afdeling Wetgeving, gaf advies ... op ...

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven,
Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS